

Foreslåtte kostråd kan være forenelig med jordbrukspolitiske mål hvis produksjon av matkorn økes betydelig

Forslaget for de nye kostrådene ([NNR \(Nordic Nutritional Recommendations\) 2022](#)) er basert på matvarenes helseeffekt og miljømessig bærekraft. Forskjellen fra dagens råd er størst for kjøtt og meierivarer. Rødt kjøtt og bearbeidet kjøtt foreslås redusert fra dagens maks. 500 g per person per uke til 350 g ut fra et helseperspektiv, og til et betydelig lavere nivå ut fra miljømessig bærekraft. Kostrådet for meierivarer foreslås redusert fra dagens 500 g per person til 350-500 g. I 2021 spiste nordmenn i gjennomsnitt ca. 800 g rødt kjøtt per uke og 880 g meierivarer per dag (målt som melk).

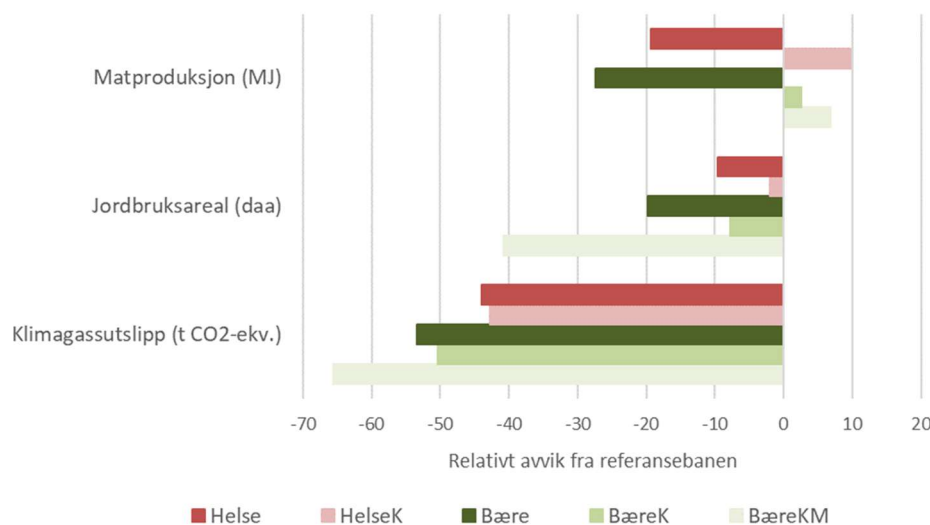
Tabell 1. Scenarier for forslag for nye kostråd

	Helse	HelseK	Bære	BæreK	BæreKM
Forbruk av rødt kjøtt (g per uke)	350		200		
Forbruk av meierivarer (g per dag)	425		350		
Matkornandel	middels	høy	middels	høy	
Melkeytelse	middels		middels		lav

Fem scenarier vist i tabell 1 er analysert med simuleringsmodellen Jordmod for å synliggjøre effekter for norsk jordbruk. Forslag for nye kostråd basert på miljømessig bærekraft er tallfestet av forfatteren.

Beregninger viser at forslaget for de nye kostrådene kan være forenelig med viktige jordbrukspolitiske mål selv om befolkningen følger disse forslagene. Det vil imidlertid kreve en omlegging av jordbrukspolitikken for fortsatt å kunne sikre jordbruk over hele landet, løpende matproduksjon og lavere utslipp av klimagasser. Jordbruket må tilpasse seg nye ramme- og markedsvilkår. Eventuelle virkemidler for å få befolkningen til å følge kostrådene er ikke nærmere vurdert.

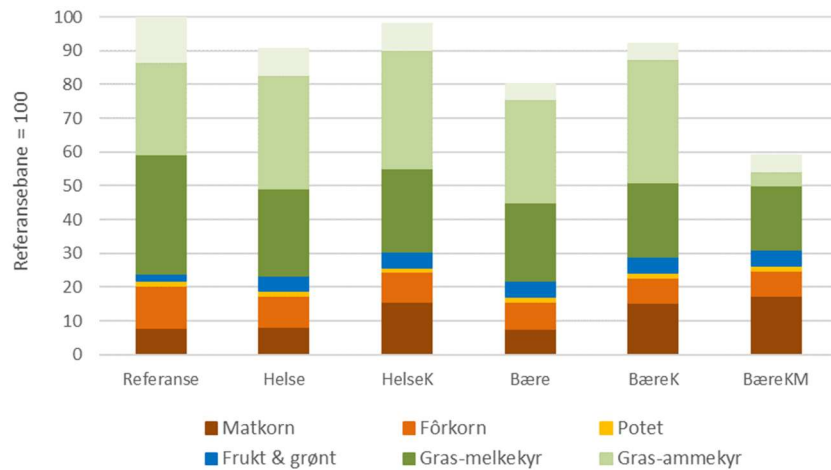
En sentral forutsetning er at matkornandelen øker og at melkeytelsen ikke reduseres. Med dagens matkornandel faller norsk matproduksjon med inntil 35 pst. sammenlignet med referansebane som fremskriver dagens jordbrukspolitikk (fig 1). Matproduksjonen øker noe med høy matkornandel. Jordbruksarealet går ned med 40 pst. ved lav melkeytelse, og med maks 20 pst. ved middels ytelse. Kost-

råd basert på miljømessig bærekraft krever mindre grasareal. En høyere matkornandel motvirker denne effekten. I så fall er nedgangen i samlet jordbruksareal under 10 pst. Jordbrukets klimagassutslipp reduseres med 50-65 pst. hvis befolkningen følger kostråd som inkluderer miljømessig bærekraft. Reduksjonen er litt over 40 pst. ved kostråd basert på helseeffekt alene.

Figur 1. Hovedresultater som relativt avvik fra referansebanen

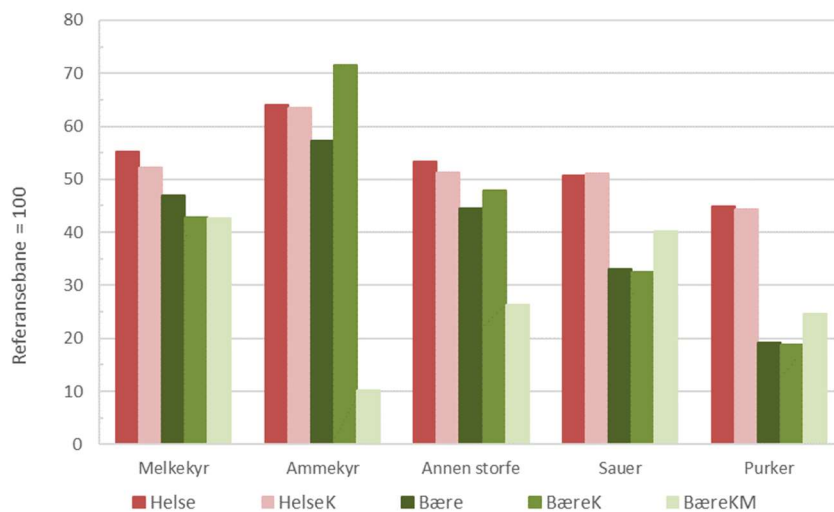
VOM Policy notat

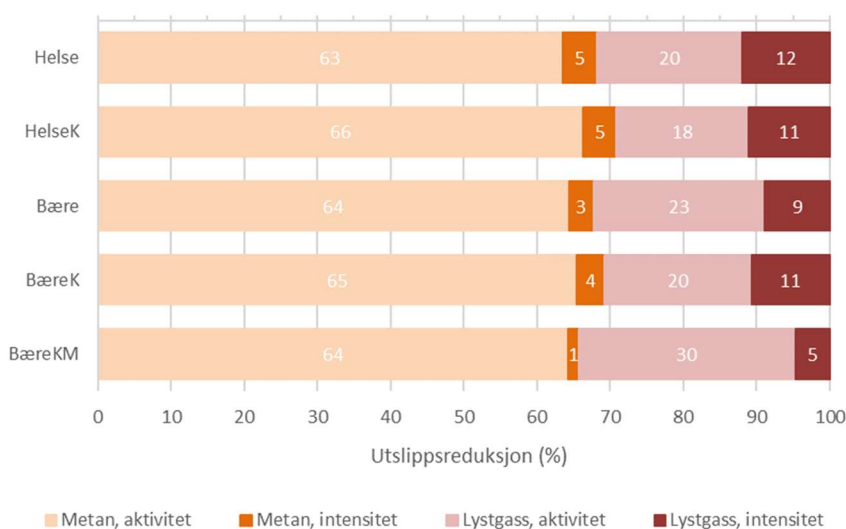
Lavere forbruk og produksjon av rødt kjøtt og meierivarer reduserer behovet for fôr (fig. 2). Mer matkorn og andre matvekster kompenserer ikke fullt ut for dette. Ekstensiv husdyrproduksjon kan opprettholde grovfôrarealet, men neppe ved lav melkeytelse. En nedgang på minst 10 pst. forventes ved kostråd med miljømessig bærekraft og middels melkeytelse.

Figur 2. Fordeling av jordbruksareal etter anvendelse og scenario

Antall melkekyr går ned med 45-60 pst. på grunn av et lavere forbruk av meierivarer, mens antall ammekyr reduseres med inntil 40 pst. fordi de bruker mye grasareal ved ekstensiv drift (fig. 3). Lav melkeytelse gir imidlertid betydelig færre ammekyr og forklarer nedgangen i grovfôrarealet i fig. 2. Nedgangen i antall sauer og purker omtrent dobles ved kostråd basert på miljømessig bærekraft sammenlignet med helsemessige kostråd, og er større for gris.

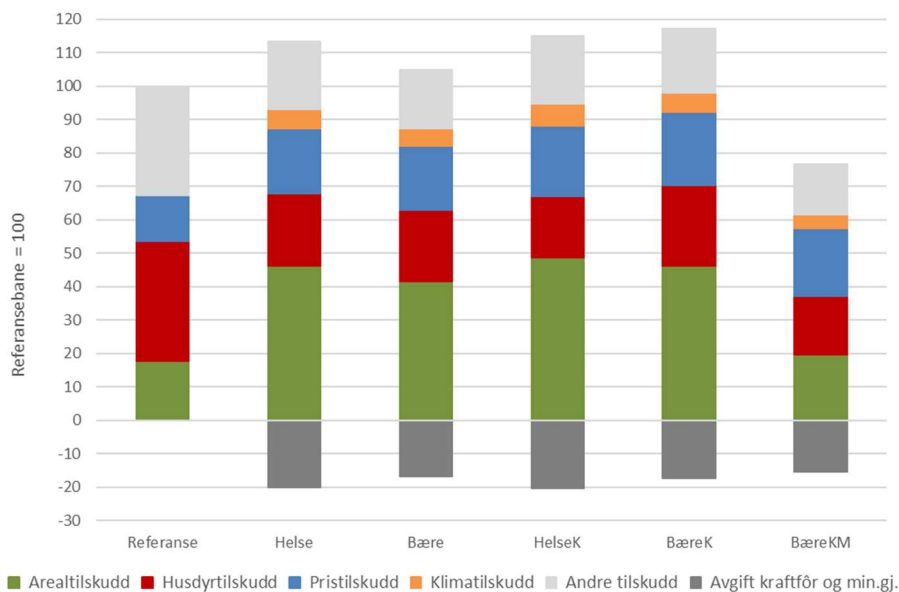
Figur 3. Endringen i antall dyr etter scenario

Figur 4. Fordeling av utslippsreduksjon etter scenario

Nær to-tredjedeler av utslippsreduksjonen kommer fra mindre utslipp av metan fra husdyr, mens reduksjon av utslipp av lystgass utgjør resten (fig. 4). Reduksjonen skyldes først og fremst færre beitedyr («aktivitet»). Klimatiltak fører imidlertid også til mindre utslipp per produsert enhet. Det gjelder særlig for utslipp av lystgass der om lag en-tredjedel av utslippsreduksjonen kommer fra lavere utslippsintensitet.

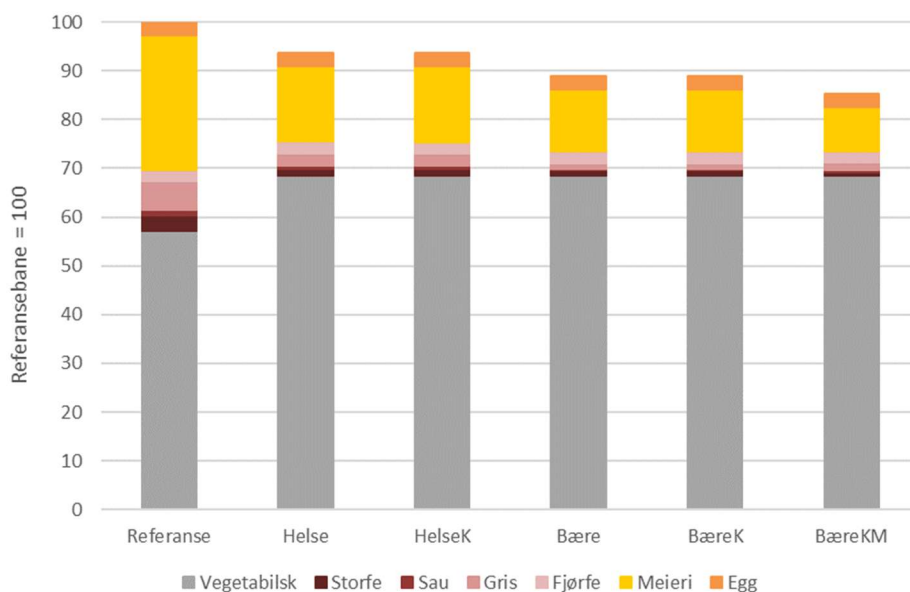
De økonomiske virkemidlene er endret vesentlig og innrettet for å fremme bruk av areal (fig. 5). Arealtilskudd nær tredobles og øker sin andel av de samlede tilskuddene til 40-50 pst. Det innføres

ingen klimaavgift, men en avgift på kraftfôr og mineralgjødsel. Tilskudd til klimatiltak styrkes. Tilskudd til husdyr og andre tilskudd går ned, delvis som følge av færre husdyr. I sum er netto budsjettstøtte ca. 5-15 pst. lavere enn i referansebanen og betydelig lavere ved lavere melkeytelse på grunn av mindre jordbruksareal.

Figur 5. Virkemiddelsystem med tilskudd og avgifter i jordbruket etter scenario

Andelen plantebasert mat i kostholdet øker fra knappe 60 pst. i referansebanen til nesten 70 pst. med forslag til nye kostråd (fig. 6). Tilsvarende reduseres andelen kjøtt, egg og meierivarer fra rundt 40 pst.

til ca. 20 pst. I denne analysen inngår i kostholdet bare landbruksbaserte produkter som kan produseres i Norge. Fisk, sukker og planteoljer er holdt utenfor. Samlet kaloriinntak reduseres med inntil 15 pst. og må evt. fylles med fisk eller andre matvarer som ikke produseres av norsk jordbruk.

Figur 6. Kosthold etter scenario

Nærmere om metoden

Analysen er utført med den økonomiske modellen Jordmod som simulerer jordbrukets tilpasning til endret virkemiddelbruk. Konsekvensene vurderes opp mot en fremskriving av dagens jordbrukspolitikk og utvikling i kostholdet («referansebane»).

Forslag til kostrådet basert på miljømessig bærekraft («betydelig lavere inntak») er satt til 200 g rødt kjøtt per person og uke og 350 g per person og dag. Sistnevnte er nedre grense for forslaget basert på helseeffekt. Middels og høy andel norsk matkorn av forbruket er hhv. 40 pst. og 80 pst. Lav og middels melkeytelse er hhv. 6000 ltr/ku og 7000-7500 ltr/ku. Middels matkornandel og middels melkeytelse tilsvarer nivået i referansebanen.